

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มนโยบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" นี้ ครอบคลุมสาระสำคัญคือวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาแนวโน้มของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ 2 กลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 25 คน ซึ่งผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88 ส่วนตัวอย่างประชากรอีกกลุ่มนั้นได้แก่ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด 17 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ครูโรงเรียนละ 5 คน รวม 105 คน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา 98 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิดคือ

1. แบบสอบถามเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

2. แบบสอบถามครูภาษาไทยซึ่งเป็นแบบเลือกตอบและมาตราส่วนประเมินค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกซึ่งมีขอบเขตเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรตอบ ผู้วิจัยนำคำตอบจากรอบแรกมาวิเคราะห์จัดประเด็นสร้างเป็นแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายรอบที่สอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มเดียวกับกลุ่มแรกตอบ แล้วนำคำตอบจากรอบที่สองมาคำนวณหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่ามัธยฐาน แสดงไว้ในแบบสอบถามรอบที่สาม ซึ่งข้อความเหมือนแบบสอบถามรอบที่สองทุกประการ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบอีกครั้งหนึ่งโดยแสดงคำตอบเดิมของแต่ละท่านในรอบที่สองไว้ด้วย หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำคำตอบในรอบที่สามมาคำนวณหาค่าสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามครูภาษาไทย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอีกชุดหนึ่ง เพื่อถามความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยว่ามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่นักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจสอบแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองใช้ปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจึงนำไปให้ครูภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามชุดนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับ

แนวโน้มนโยบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. หลักและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีพุทธศักราช 2538 คือ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม ใช้หลักการฝึกปฏิบัติจริง มีการวางแผนของกิจกรรมล่วงหน้า มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม ประหยัด และเกิดประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้มีความรับผิดชอบ ควรจัดทำคู่มือครูเพื่อแนะนำแนวทางการจัด นำกระบวนการกลุ่มมาใช้เป็นกิจกรรม ที่มุ่งฝึกทักษะทางภาษา คือ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เพราะเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่จะช่วยส่งเสริม และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม ควรจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ควรเน้นกิจกรรมที่ฝึกการวิเคราะห์วิจารณ์ เน้นความเป็นประชาธิปไตย และฝึกการแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง กิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนค้นหาวิธีแก้ และคำตอบด้วยตนเอง

2. ลักษณะของคนแก้ปัญหาเป็น ในปีพุทธศักราช 2538 คือ ควรเป็นคนมองเห็นปัญหาอย่างฉับไว ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาย่างรวดเร็ว มีเหตุผล ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ มีทัศนคติที่ดีต่อสังคม เป็นคนสุขุม ใจเย็น มีสุขภาพจิตดี มีความเฉลียวฉลาด เชื่อนั่นในตนเอง เคารพความคิดเห็นและปัญหาของคนอื่น มีความกระตือรือร้น มีทักษะทางภาษาดี ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อย่างน้อยหนึ่งภาษา พัฒนาความคิดของตนให้ถึงขั้นมีวิจารณญาณ สามารถนำกระบวนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ หรือแบบอริยสัจสี่ มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสุดท้ายคือมีปฏิภาณไหวพริบ ไม่ย่อท้อ หรือหลบเลี่ยงปัญหาเฉพาะหน้า

3. การจัดการศึกษาไทยเพื่อสร้างลักษณะคนแก้ปัญหาเป็น ในปีพุทธศักราช 2538 คือ จะต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการสอนของครูที่จะโน้มนำให้นักเรียนมีลักษณะของการเป็นนักแก้ปัญหา รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาการเรียนและเหมาะสมกับวัยด้วย

4 ในปีพุทธศักราช 2538 ครูภาษาไทยจะเข้าใจบทบาทของตนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้นถ้าทิศทางการศึกษาของไทยมุ่งเรื่องนี้อย่างจริงจัง และการจัดระบบการเรียนการสอนเริ่มคล่องตัวขึ้น โดยที่รัฐวางนโยบายในการพัฒนาประเทศขึ้นโดยเน้นคุณลักษณะของการเป็นนักแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนโดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ ทั้งนี้โดยมีการพัฒนาอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย เพิ่มการอบรมสัมมนาและเผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะควรเริ่มจากหน่วยงานที่ผลิตครูซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้ความสามารถในการนำวิธีการต่าง ๆ มาจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

5 อุปสรรคและปัญหาที่ค้ำใจนิยมที่มุ่งให้เตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย ครูจึงมุ่งสอนแต่เนื้อหาวิชาการ โอกาสที่จะจัดกิจกรรมจึงอาจน้อยลง ข้อเสนอแนะคือ ควรหาวิธีการสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้รัดกุม ข้อสอบควรวัดความสามารถในการแก้ปัญหาด้วย ปัญหาอีกประการหนึ่งคือควรมีการประเมินผลหลังการอบรมสัมมนาครูไม่ควรเน้นเฉพาะทฤษฎีหรือหลักการแต่ควรให้ฝึกปฏิบัติจริง โดยมีโรงเรียนในโครงการทดลองเป็นสนามฝึกสำหรับผู้ที่เข้าอบรมสัมมนา ประการสุดท้ายคือนโยบายระดับกระทรวง กรม สถานศึกษา ควรกำหนดให้แน่ชัดเพื่อการดำเนินงานอย่างจริงจัง

ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในปัจจุบันที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับมากดังนี้

กิจกรรมหลักภาษาในชั้นเรียนที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก กิจกรรมอันดับแรกได้แก่การนำคำที่นักเรียนมักสะกดผิดมาให้อ่านและเขียน อันดับที่สองได้แก่การให้นักเรียนจับคู่คำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน

กิจกรรมหลักภาษานอกชั้นเรียนที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมากอันดับแรกได้แก่ การแข่งขันตอบคำพิงเพย อันดับที่สองได้แก่การแข่งขันตอบปัญหาระหว่างชั้นหรือโรงเรียน

กิจกรรมวรรณคดีในชั้นเรียนที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก อันดับแรกได้แก่การให้นักเรียนวิจารณ์และอภิปรายเหตุผลเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละคร อันดับที่สองได้แก่การค้นหาคำหรือวลีที่คุ้นเคยจากเรื่อง

กิจกรรมวรรณคดีนอกชั้นเรียนที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากในอันดับแรกได้แก่ การหาปัญหาที่สำคัญ ๆ จากวรรณคดี อันดับที่สองได้แก่ การแสดงละครบนเวที

กิจกรรมการใช้ภาษาในชั้นเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากอันดับแรกในด้านการฟังได้แก่ ฟังข่าว บทความ สารคดีแล้ววิเคราะห์ การพูดได้แก่ พูดวิจารณ์ข่าว บทความหรือหนังสือพิมพ์ การอ่านได้แก่ อ่านประเด็นปัญหาต่าง ๆ แล้วอภิปรายกันเอง และการเขียนได้แก่ เขียนอภิปรายการแก้ปัญหาจากที่ครูสมมุติเหตุการณ์ขึ้น

กิจกรรมการใช้ภาษานอกชั้นเรียนซึ่งอยู่ในระดับมากอันดับแรกด้านการฟังได้แก่ ฟังรายการทอล์คโชว์ภาษาไทย การพูดได้แก่ การฝึกพูดในที่ประชุมหรือบนเวที การอ่านได้แก่ การวิจารณ์หนังสือ และการเขียนได้แก่ ทำจุดสารหรือหนังสืออนุสรณ์ของโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย และความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับแนวโน้มและสภาพปัจจุบันด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

1. แนวโน้มการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีพุทธศักราช 2538

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีพุทธศักราช 2538

จากทสรูปเรื่องนั้น ทำให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเน้นในด้านการให้ฝึกปฏิบัติจริง เป็นเรื่องการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม รวมทั้งการเลือกกิจกรรมการวางแผนการจัดกิจกรรมและกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ที่นักการศึกษาหลายท่านเคยกล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นถ้าครูมีความสามารถในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม หรือฝึกทำด้วยตนเองก็เท่ากับช่วยเพาะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทำให้มีความคิดกว้างขวาง รู้จักหาแนวทางแก้

ปัญหาป้องกันปัญหาและพัฒนาความสามารถของคนให้ถึงขีดสุดได้ด้วยวิจารณญาณของคน โดยใช้ความคิดของคน ตลอดจนประสบการณ์เดิมช่วยไตร่ตรองพิจารณาถล่นกรองหาเหตุผลจากข้อเท็จจริง (รูประปะนีย์ นาคทรพรท และประภาศรี สีหอำไพ, 2520: 23) สำหรับในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้รู้ ใฝ่เรียน สามารถฝึกคิดฝึกแก้ปัญหาได้นั้น บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2513: 34) ได้แนะนำวิธีการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้ "ครูควรเสนอความคิดของครูสำหรับเป็นแนวทางให้นักเรียนคิดต่อไปเท่านั้น การที่จะให้นักเรียนคิดย่อมอาศัยกลวิธีของวิชาครู อาจใช้อภิปรายในห้องเรียนเป็นวาม้าง จัดแนะอภิปรายกันบ้าง ให้เขียนเป็นรายงานสั้น ๆ บ้าง เขียนเป็นบทความที่ยาวพอสมควรบ้าง"

การรวมกิจกรรมนั้นนักเรียนทุกคนมีประสบการณ์จำกัดตามวัย ครูจึงต้องจัดเตรียมวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ข้อมูลที่ฝึกให้นักเรียนคิดและแก้ปัญหาตามความเหมาะสมของวัย ซึ่งอาจมีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน อาจมีทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยหรือเป็นรายบุคคล สุจริต เพียรชอบ (2521: 17-20) ได้กล่าวถึงหลักสูตรมัธยมศึกษาของไทยในอนาคต จะมุ่งเน้นการฝึกฝนนักเรียนให้รู้คุณค่าของการเรียนรู้ รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ และรู้จักวิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับ การเรียนจะมีทั้งการเรียนในห้องเรียนและนอกห้อง มีการฝึกงาน งานอาสาสมัครต่าง ๆ จะมีตารางสอนยืดหยุ่นได้ จะมีการใช้วิธีสอนหลาย ๆ อย่าง จะเน้นการศึกษาตลอดชีวิตที่มีการเข้าออกระหว่างโรงเรียนกับการประกอบอาชีพ ทำให้นักเรียนมัธยมมีอายุและวัยต่างกันมาก จะมีการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น จะมีศูนย์การเรียนที่นักเรียนจะใช้ค้นคว้าและทำกิจกรรมด้วยตนเอง การประเมินผลจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีการใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน และใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการประเมินผล จากความคิดเห็นนั้นนับว่าเป็นเครื่องชี้แนวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับอนาคตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มที่จะเป็นในอนาคตของหลักสูตร การสร้างประสบการณ์ให้นักเรียนอาจทำได้โดยอาจให้นักเรียนได้มีโอกาส อ่าน ฟัง ชมหรือสังเกตเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งได้แก่นเนื้อหาที่จะเรียนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่นมอบหมายให้นักเรียนไปฟังหรือชมสิ่งต่าง ๆ อย่างมีจุดประสงค์หรือครูอาจจัดหาแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนนำประสบการณ์ที่เคยพบมาฝึกแก้ปัญหาเปิดโอกาสให้แสดงวิธีการต่าง ๆ อย่างเสรี การที่ครูสามารถใช้คำถามกระตุ้น

ให้นักเรียนเกิดความคิดอย่างกว้างขวาง เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาครูจะต้องมีความสามารถในการใช้คำถามด้วยเพื่อให้กิจกรรมบรรลุ จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักถามไปพร้อม ๆ กัน ครูอาจเป็นผู้เริ่มตั้งคำถามแก่นักเรียนในเรื่องที่เรียนแล้วให้นักเรียนตอบซึ่งลักษณะคำถามควรเปิดกว้างเพื่อให้ตอบได้หลายแง่หลายมุม

ไอ ลอยด์ ทรัมป์ และ เดลมาส เอฟ มิลเลอร์ (I. Lloyd Trump and Delmas F. Miller 1976: 62-80) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในขนาดที่ว่าวิชาภาษาอังกฤษจะเป็นวิชาที่เน้นความเป็นมนุษย์มากขึ้นโดยการสอนเรียงความ จะลดความสำคัญของไวยากรณ์ลงและส่งเสริมการเขียนที่เรียบง่ายและสื่อความหมายได้ดี จะมีการนำความรู้ทางภาษาศาสตร์มาช่วยในการสอนการใช้ภาษา และการสอนโครงสร้างของประโยคจะให้ความรู้ที่กว้างขวางขึ้นกว่าความรู้ทางภาษาเพียงด้านเดียว ครูจะใช้วิธีการอุปมา วิธีการแก้ปัญหา และเทคนิคอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนเข้าถึงความเป็นตัวของตัวเองที่แท้จริง ซึ่งแนวคิดนี้ก็ใกล้เคียงกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติของเราเช่นกัน

ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันก็มีเพียงประการเดียวคือจากข้อความที่กล่าวว่า "ควรเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดอย่างรอบคอบและมีเหตุผล" ผู้เชี่ยวชาญบางท่านอาจให้ความสำคัญของเรื่องอันมากกว่าที่จะเน้นให้ฝึกคิดให้รอบคอบและมีเหตุผล โดยอาจเข้าใจว่าการเป็นนักแก้ปัญหาที่ดีก็จะต้องเป็นคนมีเหตุผลอยู่แล้ว ความรอบคอบก็อาจจะเกิดจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมอยู่เป็นนิจ มีผู้แนะเวลาที่มีข้อผิดพลาดจึงอาจเรียนรู้ไปในตัวขณะฝึกปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ซะเดียวกัน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านอาจเห็นว่าเรื่องนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเรื่องอื่นเพราะการฝึกให้เป็นคนรอบคอบและมีเหตุผลมีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่าแล้วแต่ว่าจะมองกันในด้านไหน ถ้ามองในลักษณะที่จะให้เป็นกิจกรรมหลักเน้นแต่ความรอบคอบ เน้นแต่ให้เป็นการฝึกความมีเหตุผลมีผลก็อาจจะทำให้การฝึกทักษะการแก้ปัญหาอื่น ๆ บกพร่องไป ก็ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้สอน ความสำคัญอยู่ที่การจัดกระบวนการเรียนการสอนว่าจะเหมาะสมและเกิดประโยชน์เพียงใด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของคนแก้ปัญหาเป็นในปีพุทธศักราช 2538

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุดคือ ควรเป็นคนมองปัญหาอย่างฉับไว ค้นพบวิธีแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วทันที่ ซึ่งในกาฬหศวรรษหน้าที่จะมาถึงนี้ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ จะเกิดขึ้นอีกมากมาย ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดตามมาด้วยเช่นกัน ดังนั้น หากคนเราสามารถที่จะมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างฉับไว ไม่ว่าจะสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร หากคนเราได้เรียนรู้ถึงการแก้ปัญหา เป็นคนที่ค้นพบปัญหาได้รวดเร็ว ไม่ปล่อยให้ปัญหานั้นลุกลามใหญ่โตจนเกิดความเสียหาย และเป็นอันตรายต่อตนเองและสังคม เข้าใจสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะเป็นผลคือชีวิตอนาคตเป็นอย่างมาก เรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อย เพราะเมื่อนึกถึงสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ในขณะนี้แล้ว สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตนั้นมีมาก และปัญหาหลาย ๆ ด้านปล่อยช้าไม่ได้ ต้องเริ่มคิด ค้นหาสาเหตุ และหาวิธีแก้ไขทันที่ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดความสูญเสีย และเสียหายต่อตนเอง และผู้ที่เกี่ยวข้องอีกมาก และบางครั้ง ผู้ที่ไม่มีส่วนรู้เห็นก่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก็อาจพลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย จึงนับได้ว่าผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความสำคัญของเรื่องนี้ไว้อย่างเหมาะสมมาก

อีกประการหนึ่งที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ควรเป็นลักษณะของคนแก้ปัญหาเป็นในศวรรษหน้าคือ ควรเป็นคนมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดำรงชีวิตในวิถีทางแบบระบอบประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และปัญญาของผู้ร่วมงาน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าลักษณะของคนแก้ปัญหาเป็นนั้น ควรจะมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม และมีความเชื่อมั่นในตนเองนั้น นับว่าเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุด เพราะหากคนเราไม่สามารถจะมองสังคม และสิ่งแวดล้อมในแง่ที่ดี ย่อมเกิดอคติเกิดการประชดประชัน ทำให้เป็นลื่นปึกกันไม่ให้เห็นปัญหา และสาเหตุตลอดจนกระทั่งแนวทางการแก้ปัญหา เพราะมีโลกทรรศน์ที่แคบ มองเห็นสังคมรอบกายโหดร้ายทารุณไม่

บุคลิกธรรม จึงไม่สามารถจะทำจิตใจให้สงบนิ่ง เพื่อมีสติวิเคราะห์สภาพปัญหาใด ๆ ได้ ส่วนการที่มีความเชื่อมั่นในตนเองนั้น นับเป็นแรงผลักดันให้กล้าเผชิญกับปัญหา กล้าที่จะค้นหาสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งอุปสรรคทั้งปวง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่หวั่นไหวและหวาดกลัว จึงจะสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม การดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย และเคารพในความคิดเห็น ตลอดจนปัญญาของผู้ร่วมงานนั้น ก็นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อย เพราะว่าเนื่องจากสังคมของเราเป็นสังคมประชาธิปไตยมาโดยตลอด การมีปัญญาเป็นนักประชาธิปไตยที่แท้จริง จึงนับได้ว่าจะสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม และไม่กระทบกระเทือนต่อสิ่งอื่นใดได้ เพราะปัญญาและความคิดของคน ไม่ว่าจะอยู่ในยุคสมัยใดก็ล้วนแล้วแต่มีค่าควรแก่การรับฟังและศึกษาค้นคว้าทั้งสิ้น เพื่อเป็นแนวทางที่จะมองเห็นเหตุการณ์ และเลือกสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์ไว้ใช้เมื่อถึงคราวจำเป็น

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นว่า ลักษณะของคนที่แก้ปัญหาเป็นนั้น ควรมีทักษะทางภาษาดี ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อย่างน้อยก็หนึ่งภาษา ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรมีลักษณะเช่นนี้อย่างยิ่ง เพราะว่าภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสาร มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านของการประกอบอาชีพ ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านการปกครอง ฯลฯ ดังที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2514 : 1) ได้กล่าวไว้พอสรุปความได้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษา คือ ผู้ที่มีทักษะในการแสดงความคิดออกมาเป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียน การเป็นนักแก้ปัญหา ก็จะต้องเป็นนักคิดที่ดีด้วย การแก้ปัญหาจึงตั้งต้นที่ความคิดก่อน แล้วจึงถ่ายทอดออกมาทางภาษา ซึ่งการที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญในด้านทักษะภาษานี้ นับว่าเหมาะสมมาก

ส่วนลักษณะสุดท้ายที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรเน้น ลักษณะของคนแก้ปัญหาเป็น ในปีพุทธศักราช 2538 นั้น คือ ควรนำกระบวนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ หรือ

แบบอริยสัจสี่ มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ คงเนื่องมาจากกระบวนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์นั้น มีขั้นตอนที่เป็นหลักการ ในการสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีหลักเกณฑ์ และเหตุผลตามกระบวนการที่เป็นหลักอยู่ และการแก้ปัญหาแบบอริยสัจสี่ นั้นเป็นแนวทางการแก้ปัญหาคามหลักพระพุทธศาสนา ที่พุทธศาสนิกชนพึงยึดถือวิธีการนี้ ไว้ให้เคยชิน ถ้าบุคคลมีความสามารถใช้หลัก และกระบวนการแบบใดแบบหนึ่ง หรือ ใช้หลักและกระบวนการทั้งสองแบบได้ ก็จะทำให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ และ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น

สำหรับความคิดที่ไม่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องลักษณะของคน แก้ปัญหาเป็น ในปีพุทธศักราช 2538 คือ ข้อความที่กล่าวว่า "เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน" สำหรับความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญของเรื่องนี้ไว้ไม่มากนัก บางครั้ง สถานการณ์ข้างหน้าอาจบีบบังคับให้คนเราต้องคำนึงถึงตนเองก่อนสิ่งอื่นใด อาจมีการแข่งขันในค่านต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของตน จนลืมนึกไปถึงสังคมส่วนรวมไปบ้าง ซึ่งก็คงมีไม่มากนัก

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยเพื่อสร้างลักษณะคนแก้ปัญหาเป็น ในปีพุทธศักราช 2538

การที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าจะต้องขึ้นอยู่กับการสอน ของครูที่จะโน้มนำให้นักเรียนมีลักษณะของการ เป็นนักแก้ปัญหา รวมทั้งการจกกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาการเรียนและให้เหมาะสม กับวัยด้วย ซึ่งความความคิดเห็นนี้ ผู้วิจัยพบว่าเป็นแนวทาง ในอนาคตที่เหมาะสมพอสมควร ในเรื่องแนวทางจัดการศึกษาของไทยนั้นถ้าพิจารณาจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน ปัจจุบัน หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ในหลักการเรื่องการศึกษาทั่วไป ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งฝึกให้ ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญที่สามารถนำไปปฏิบัติ และประกอบอาชีพ ได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคือในระดับสูงขึ้นไป

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 8) ซึ่งจะเห็นว่าไม่ได้ระบุวิธีการหรือกิจกรรมที่พัฒนาหรือส่งเสริมการเป็นนักแก้ปัญหาออกมาอย่างชัดเจน เป็นแค่เพียงหลักการที่ให้ถือเป็นนโยบายเท่านั้น ส่วนแนวปฏิบัติที่ขึ้นอยู่กับแต่ละคนจะดำเนินการเป็นอย่างไรภายในนโยบาย หรือเป้าหมายที่ใ้กำหนดกว้างเป็นแนวทางไว้แล้ว ซึ่งยังมีกล่าวไว้ในหลักสูตรอีกตอนหนึ่งว่า "การศึกษาที่ให้แก่ประชาชนย่อมต้องคำนึงถึงนโยบายแห่งรัฐอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกัน และขณะเดียวกันควรเป็นการปูพื้นฐานทักษะการใช้ความคิด วิจัยและพัฒนา และการแสวงหาความรู้ อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้เหตุผล และวิจัยพัฒนาในการเรียน" (กรมวิชาการ 2524 : 4)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่า ครูจะต้องเป็นผู้ทำให้ทิศทางการศึกษามรรคเป้าหมาย โดยการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างคุณลักษณะการเป็นนักแก้ปัญหาให้แก่นักเรียนโดยพิจารณาเนื้อหาของการเรียน และจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นแนวทางที่สมควรสำหรับอนาคตอย่างมาก หากการจัดการศึกษาของไทยสามารถสร้างคุณลักษณะการเป็นนักแก้ปัญหาได้ดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านเทคโนโลยี และด้านศีลธรรมจรรยา โดยที่ครูเป็นบุคคลที่คอยช่วยชี้แนะ และแนะแนวทางตามนโยบายทางการศึกษาที่กำหนดขึ้นมาเป็นหลัก และขั้นตอนที่แน่นอน ซึ่ง เอกวิทย์ ๗ กลาง (2526 : 6 - 11) ได้กล่าวถึงการศึกษาไทยในอนาคตว่า ควรจะเป็นการเตรียมคนให้สามารถรับกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ทุก ๆ ด้าน ไม่ใช่เน้นเพียงในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้บรรลุถึงศักยภาพที่มีอยู่อย่างถูกทิศทาง และรู้จักศึกษาของตนเองอย่างดองแท้ กับก้าวไปข้างหน้าด้วยความรู้ใหม่ ค่านิยมใหม่อย่างมั่นใจและเป็นสุขตามแนวทางพระพุทธศาสนา และ ก่อ สวัสดิทานิชย์ และคณะ (2524 : 3 - 4) ได้กล่าวถึงระบบการศึกษาไทยอนาคตสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพอสรุปได้ว่า ควรจะเป็นการศึกษาที่ทุกคนมีโอกาสได้เรียน การจัดการศึกษาควรเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน หลักสูตรควรเน้นวิชาการงานและการจัดการตนเอง การสอนควรเน้นให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และควรให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ผู้เรียนควรอยู่ในโรงเรียนอย่างน้อยจนถึงอายุได้ 15 ปี

ดังนั้นสำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยเพื่อสร้างลักษณะคนแก้ปัญหา เป็นที่จำเป็นว่าสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักการศึกษาท่านอื่น ๆ อย่างประสมกลมกลืนกันอาจทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม คงได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

สำหรับความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อสร้างลักษณะคนแก้ปัญหาเป็นในปีพุทธศักราช 2538 ปี 2 ประการ คือ จากข้อความที่กล่าวไว้ว่า "การศึกษาจะยังไม่ช่วยสร้าง และพัฒนาให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเกิดลักษณะของคนแก้ปัญหาเป็น เพราะยังมุ่งเน้นให้ค่านิยมหาวิชามากกว่าการฝึกกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน และการวัดผลที่มุ่งค่านิยมหาวิชาและความจำเป็นของเด็กมากกว่าการแก้ปัญหา" จะเห็นว่าข้อความดังกล่าวสมควรเป็นประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญจะคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน เพราะจากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยค้นพบข้างต้นที่กล่าวไปแล้วนั้น มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญของการเป็นนักคิด นักแก้ปัญหา มากกว่าเป็นนักวิชาการที่รู้แต่ทางตำรา ท่องได้จำได้อย่างเดียว เพราะฉะนั้น แนวโน้มในเรื่องการจัดการศึกษา เพื่อสร้างลักษณะคนแก้ปัญหาเป็นในอนาคต จึงควรเป็นไปตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่า จะต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการสอนของครูที่จะโน้มนำให้นักเรียนมีลักษณะของการเป็นนักแก้ปัญหา ซึ่งแสดงว่าการสร้างลักษณะของการเป็นนักแก้ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะกระบวนการ และวิธีสอนของครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญคาดหวังไว้ว่าจะเป็นการช่วยพัฒนาและส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียนได้

ส่วนข้อความอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ ข้อความที่กล่าวว่า "การจัดการศึกษาของไทยสามารถสร้างลักษณะคนแก้ปัญหาเป็นในปีพุทธศักราช 2538 ได้ เพราะในอนาคตการจัดการศึกษาของไทยจะทันสมัยขึ้น กล่าวคือ อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรบ้าง เพื่อให้ตรงกับการเรียนการสอนที่ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องทุนแรงมากเกินไป การจัดการศึกษาอาจจะช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้ไม่แพ้หากให้ครูได้ลงมือปฏิบัติและสัมผัสกับสภาพการเรียนการสอนอย่างแท้จริง เพราะการศึกษาเราจัดให้กับคนที่มีความรู้ มีจิตใจและความรู้สึก เครื่องมือหรืออุปกรณ์บางอย่างที่ล้ำสมัยเกินไปอาจเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของการศึกษาได้ทั้งหมด เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องอาศัยความละเอียดอ่อนอยู่พอสมควร โดยเทคโนโลยีทันสมัยต่าง ๆ เป็นเพียงอุปกรณ์เสริมให้สมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจของครูภาษาไทยในเรื่องบทบาทของคนต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปี พุทธศักราช 2538

จากการที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ครูจะเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้นถ้าทิศทางการศึกษาของไทยมุ่งเน้นในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับความเข้าใจของครูในเรื่องบทบาทของคนต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนนั้น จะมีมากขึ้น เช่นเดียวกับผลการวิจัยครั้งนี้ เพราะหน่วยงานทางการศึกษาของชาติเริ่มต้นตัวในเรื่องนี้มากขึ้น จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 นั้นเน้นนโยบายในการสร้างคุณภาพชีวิตของประชากร ดังตอนหนึ่งที่ระบุไว้ว่า "จะดำเนินการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและเสริมสร้างสติปัญญาขั้นพื้นฐานของประชากรทางด้านสาธารณสุขและการศึกษาเพื่อให้ประชากรมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และมีสติปัญญาความสามารถในการประกอบอาชีพ ให้ความทัดเทียมกันในแบบของความ เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524: 219) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าถ้าต่อไปการศึกษาเน้นในเรื่องนี้อย่างจริงจังถึงที่สุดแล้ว ครูซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาก็จะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนต่อการช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียน อย่างแน่นอน ทั้งนี้ทั้งนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ กระทรวงศึกษาธิการต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ในการฝึกอบรมครู จัดสัมมนา สาธิต อบรม นิเทศ และเป็นผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่นิสิตครูก็ควรผลิตให้ตรงจุดมุ่งหมายของนโยบายทางการศึกษาของชาติด้วย

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีพุทธศักราช 2538.

อุปสรรคและปัญหาที่พบคือ เรื่องค่านิยมในการมุ่งให้นักเรียนเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย จะทำให้ครูมุ่งสอนแต่เนื้อหาวิชาและมีโอกาสจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม

และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่ย่อยลง การที่ผู้เชี่ยวชาญเกรงว่าอุปสรรคและปัญหาดังกล่าว อาจเกิดขึ้นได้นั้น อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญมองเปรียบเทียบกับปัจจุบัน และเห็นว่าอาจ เป็นไปได้ที่ปัญหา เช่นนี้อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งนโยบายของกระทรวงศึกษาและทบวง มหาวิทยาลัยควรจะไปช่วยกันกล่าวคือรับช่วงและสอดคล้องกัน ผู้เชี่ยวชาญอาจไม่แน่ใจ นึกว่าในอนาคตหน่วยงานทั้งสองแห่งจะประสานงานและมีนโยบายที่ต่อเนื่องและสอดคล้อง กันหรือไม่ หากหน่วยงานของกระทรวงศึกษามุ่งเน้นที่จะดำเนินนโยบายที่จะให้ประชาชน เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และให้ครูเป็นผู้ดำเนินการในแง่ของการปฏิบัติ แต่หน่วยงานของทบวงมหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นนโยบายเช่นเดียวกัน ผลที่ตามมาคือทำให้เกิด ความลังเลและสับสนแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร นักเรียน หรือแม้กระทั่งผู้ปกครองก็ตาม เพราะฉะนั้นหากจะลดค่านิยมในเรื่องนี้สำหรับอนาคตอีก 10 ปี อาจยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญเอง ท่านคงไม่แน่ใจจึงได้เกรงว่าปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้

ปัญหาต่อมาคือ ควรจะมีการประเมินผลหลังการอบรมสัมมนาครูในเรื่องการจัด การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ครูมีความกระตือรือร้นเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าในอนาคตอีกสิบปีข้างหน้า การอบรมสัมมนาควรทำอย่างต่อเนื่องทั่วถึงกัน การ เน้นเฉพาะทฤษฎีแต่ไม่ฝึกปฏิบัติจริง จะทำให้ไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง และการที่ จะมีโรงเรียนในโครงการทดลองเป็นสนามฝึกจะได้ประโยชน์มาก แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ปัญหาและอุปสรรคทั้งหมด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมองจากสภาพปัจจุบันและพิจารณาอดีต นำมา ประสานและคิดต่อเป็นแนวโน้มในอนาคต ซึ่งถ้ารู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ปัญหาปัจจุบันลดน้อย ลง สิ่งที่จะเป็นปัญหาในอนาคตก็คงมีน้อยลงเช่นเดียวกัน

สำหรับความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญคือ คือเรื่องการปรับปรุง หลักสูตร โดยการลดเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ บางท่านอาจเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรมากเกินไปจึงทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการจัดกิจกรรม แต่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านอาจเห็นว่าหลักสูตรอาจจะเหมาะสมและมีความสมดุลกันระหว่าง เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสำหรับอนาคตหลักสูตรอาจมีการ ปรับปรุงบ้างอาจลดเนื้อหาหรือลดกิจกรรมบางอย่างที่ไม่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ในขณะที่

เดี๋ยวก่อนอาจเพิ่มเนื้อหาหรือกิจกรรมบางอย่างที่จำเป็นเหมาะสมและทันต่อยุคสมัย
แต่มีได้หมายความว่า จะละเลยหรือละทิ้งเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ควร เป็นการอนุรักษ์
มรดกไทยและวัฒนธรรมไปเสียทั้งหมด เพราะวัฒนธรรมและชาติเป็นของคู่กัน ภาษา
วรรณคดีก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ย่อมแสดงถึงความเป็นชาติอยู่ที่ชนรุ่นหลังได้เกิด
ความภาคภูมิใจต่อ ๆ กันไป

2. สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนา ทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากผลการวิจัยที่กล่าวถึงสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียน โดยพิจารณาจากกิจกรรมหลัก
ภาษา กิจกรรมวรรณคดีและกิจกรรมการใช้ภาษาทั้งในและนอกชั้นเรียนนั้นผู้วิจัยได้นำผล
มาอภิปรายดังนี้

1. กิจกรรมหลักภาษาในชั้นเรียนซึ่งครูเห็นว่าช่วยพัฒนาทักษะการแก้
ปัญหาอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ การนำคำที่นักเรียนมักสะกดผิดมาให้อ่านและเขียน
ให้ถูกซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นดังที่ วิมลศิริ รวมสุข (2522: 81 - 82)
ได้กล่าว หอสรุปได้ว่าการสอนหลักภาษาที่ช่วยให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำ
วันได้อย่างถูกต้องควรควรถวายอย่างต่าง ๆ มาประกอบเนื้อเรื่องและให้นักเรียนทำ
กิจกรรม ควรสอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ ซึ่งการที่นักเรียนสามารถเขียนและอ่านคำ
ในภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง โดยครูให้ตัวอย่างพร้อมทั้งกฎเกณฑ์ในการเขียนคำ เมื่อ
นักเรียนเขียนถูกต้อง อ่านถูกต้อง ผิดจนเคยชิน ครูก็วางใจได้ว่าเมื่อนักเรียนพบอะไร
ที่เป็นปัญหาเห็นตัวอย่างวิธีแก้ที่ถูกต้อง นักเรียนก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ เหมือนกับที่
เคยฝึกการอ่านการเขียนคำได้ถูกต้องมาแล้ว บุพา สงศิริ (2525: 178) ได้กล่าว
ไว้หอสรุปได้ว่าการจัดการสอนหลักภาษานั้นควรจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้งไว้
กิจกรรมนั้น ๆ จะต้องช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษาที่ดี นั่นคือสามารถเขียนและสะกดคำ
ได้ถูกต้อง รู้จักความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้
นักเรียนฝึกคิด ฝึกสมองลงปัญญาอยู่เสมอ นักเรียนจะต้องเลือกฟันข้อมูลที่เคยได้รับ
ซึ่งการได้ฝึกฝนทางความคิดทั้งโดยการจดจำและโดยการตัดสินใจ ก็จะช่วยพัฒนาทักษะ
กระบวนการการแก้ปัญหาของนักเรียนด้วยเช่นกัน กล่าวคือเป็นกระบวนการคิดแบบรูป

กรรม แยกแยะจัดหมวดหมู่เรียงลำดับสิ่งของได้ ซึ่งต้องใช้เหตุผลที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ (นงเยาว์ แซงเพ็ญแซ 2521: 33-35)

2. สำหรับกิจกรรมหลักภาษานอกชั้นเรียนซึ่งครูเห็นว่ามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ การแข่งขันตอบคำพิงเพยและอันดับรองลงมาคือ การแข่งขันตอบปัญหาระหว่างชั้นเรียน ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง เพราะการแข่งขันตอบคำพิงเพยก็ดี การแข่งขันตอบปัญหาหลักภาษาระหว่างชั้นเรียนก็ดี เป็นเครื่องแสดงว่านักเรียนรู้การแก้ปัญหาโดยการแยกแยะและวิเคราะห์สถานการณ์โดยดูว่าสิ่งใดที่ควรค้นคว้าและขบปัญหาให้ได้ ซึ่งการที่จะทำกิจกรรมเหล่านี้ถึงขั้นนี้ได้ ไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสติปัญญาทั่วไปเท่านั้น แต่ต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้พื้นฐานไปสู่สถานการณ์ใหม่อีกด้วย แต่บางครั้งเมื่อนักเรียนที่มีสติปัญญาสูงก็ไม่สามารถนำความรู้พื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ได้ แสดงว่านักเรียนเรียนรู้การแก้ปัญหาคด้วยวิธีแบบท่องจำและปราศจากความเข้าใจ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ข้อเท็จจริงหรือการนำข้อเท็จจริงไปใช้แก้ปัญหาใหม่เป็นกระบวนการที่แตกต่างกัน ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้มีการแข่งขันตอบคำพิงเพยมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะตามแนวนั้น ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหานั้นนักเรียนจำเป็นต้องรู้จักการสังเกตพิจารณาคัดเลือกแนวความคิดที่มีประโยชน์ และนำมาใช้ในสถานการณ์อย่างฉับไวด้วยลักษณะนี้ย่อมอาศัยการคิดแบบวิเคราะห์ที่ช่วยนักเรียนจึงจะสามารถมองหาจุดเริ่มต้นด้วยตนเองว่าจะทำอย่างไรแก้ปัญหาหรือตอบคำถามอย่างไร ซึ่งนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดทักษะการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

3. กิจกรรมวรรณคดีในชั้นเรียนซึ่งครูเห็นว่ามีส่วนช่วยพัฒนาการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือการให้นักเรียนวิจารณ์และอภิปรายเหตุผลเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละคร อันดับรองลงมาคือ การค้นหาข้อคิดคุณธรรมจากเรื่อง ซึ่งเมื่อเรามาพิจารณากิจกรรมดังกล่าวเราจะพบว่าการที่ให้นักเรียนฝึกวิจารณ์และอภิปรายเหตุผลเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครนั้น นับว่าเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจมาก นับเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหา และเป็นภาระกระตุ้นให้นักเรียนฝึกคิดใช้

เหตุผล ให้เห็นว่าเหตุใดวรรณคดีสมัยนั้น ๆ จึงมีลักษณะอย่างนั้น เพราะวรรณคดีสมัยใดก็แสดงความคิดและชีวิตของคนสมัยนั้น วรรณคดีถึงแม้จะเป็นงานชั้นวิจิตรศิลป์แต่เนื่องจากเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าจึงนำมาสอนคุณธรรมแก่นุชน้อยได้ แต่ครูก็ไม่ควรเพ่งเล็งในด้านคุณธรรมเท่านั้น ควรมีการส่งเสริมให้มองในแง่อื่น ๆ บ้างนั่นคือควรช่วยกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนฝึกคิดพิจารณาเหตุผล จากสถานการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีว่าเหตุใดจึงแสดงพฤติกรรมอย่างนั้นออกมา เหตุใดจึงตัดสินใจทำเช่นนั้น การฝึกคิด เช่นนี้นับเป็นการพัฒนาความคิดและทักษะการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

4. กิจกรรมวรรณคดีนอกชั้นเรียนที่ครูเห็นว่ามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ การทายปัญหาที่สำคัญ ๆ จากวรรณคดี อันดับรองลงมาคือ การแสดงละครบนเวที ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแข่งขันตอบปัญหามาบ้างแล้วกิจกรรมการทายปัญหาก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงบนเวทีซึ่งนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมทั้งในด้านการแสดง การฝึกซ้อม การเตรียมฉาก เตรียมบท นับว่าเป็นการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยปกติพัฒนาการทางด้านความคิดความเข้าใจของเด็กเกิดเป็นลำดับขั้นเช่นเดียวกันโดยก้าวจากระยะการแก้ปัญหาด้วยการกระทำและก้าวแก้ปัญหาคด้วยการสร้างมโนภาพไปสู่การแก้ปัญหาคด้วยการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งแต่ละระยะจะมีลักษณะเฉพาะของพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ ดังนั้นการให้เด็กฝึกทายปัญหาและแสดงละครก็เกี่ยวกับวรรณคดี จึงเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้เช่นกัน

5. กิจกรรมการใช้ภาษาไทยในชั้นเรียน ซึ่งครูเห็นว่ามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนในระดับมากอันดับแรกคือ ด้านการฟังได้แก่ฟังข่าว บทความสารคดีแล้ววิเคราะห์ ด้านการพูดได้แก่ การพูดวิจารณ์ข่าว บทความหรือหนังสือพิมพ์ ด้านการอ่านได้แก่อ่านประเด็นปัญหาต่าง ๆ แล้วอภิปรายกันเอง ส่วนด้านการเขียนคือ เขียนอภิปรายแก้ปัญหาจากที่ครูสมมุติเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งจากผลวิจัยนี้เองเมื่อพิจารณาให้ถี่ถ้วนพบว่า กิจกรรมทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนดังกล่าวนี้สอดคล้องและสัมพันธ์กันมาก เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เน้นให้รู้จักฟังแล้ววิเคราะห์ พูดวิจารณ์ อ่านเรื่องแล้วให้อภิปรายหรือให้เขียนอภิปรายการ

แก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมการใช้ภาษาเหล่านี้มีบทบาทสำคัญมาก ถ้าครูสามารถฝึกให้เด็กมีทักษะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง โดยนำกิจกรรมฝึกการแก้ปัญหามาให้ทำก็จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนจะสามารถดำเนินกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการฟังการพูดการอ่านและการเขียนเหล่านี้เป็นพื้นฐานแสดงออกซึ่งการแก้ปัญหาได้ ฝึกให้เป็นคนพึ่งตัวเองได้ ทุกคนใช้ความคิด อ่านแล้วคิด วิเคราะห์วิจารณ์ ตลอดจนเขียน โดยใช้ความคิดใคร่ครวญใหญ่ของเหมาะสม ก็จะเป็นการฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นไปในที่สุด

6. กิจกรรมการใช้ภาษาไทยนอกชั้นเรียน กิจกรรมการฟังได้แก่ฟังรายการทอล์คโชว์ภาษาไทย กิจกรรมการพูดได้แก่พูดในที่ประชุมหรือบนเวที กิจกรรมการอ่านได้แก่การวิจารณ์หนังสือ กิจกรรมการเขียนได้แก่การทำจุลสารหรือหนังสืออนุสรณ์ของโรงเรียน ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งครูภาษาไทยเห็นว่าอยู่ในระดับมากอันดับแรกทั้งสิ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการฝึกพูดในที่ประชุมหรือบนเวทีนั้น นักเรียนจะต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบและความสามารถส่วนบุคคลในการทำกิจกรรมนี้ ชวน เพชรแก้ว (2522: 177) โลกกล่าวว่าการพูดเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน คนเราจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ก็ต่อจากอาศัยการสื่อสารโดยการพูดให้ผู้อื่นสื่อความหมายและรับรู้ ซึ่งถ้าได้มีการฝึกพูดบ่อย ๆ ก็จะใช้ได้ดีขึ้น จะช่วยให้ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาคืบคลานไปทุกส่วน ในแง่ของการวิจารณ์หนังสือนั้น นับว่าน่าสนใจมากเพราะเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ออกมา ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้ การทำจุลสารหรือการทำหนังสือก็มีว่าเป็นประสบการณ์ตรงที่นักเรียนอาจต้องพบกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนก็ต้องพยายามฝึกแก้ปัญหา ท้าวิชัยป้องกันและติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ช่วยให้มีทรรศนะที่กว้างไกลขึ้น มีข้อมูลและข่าวสารเพิ่มขึ้นเป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาความคิดและทักษะการแก้ปัญหาของตนให้คล่องแคล่วและเหมาะสม กิจกรรมการใช้ภาษาคำถามการฟังนั้น ยุกา สงศิริ (2525: 145-149) โลกกล่าวถึงกิจกรรมการสอนฟัง ซึ่งพอสรุปได้ว่า การสอนฟังคล้ายคลึงกับการสอนอ่าน เพราะการฟังเป็นกิจกรรมทางความคิด การฟังอย่างใช้ความคิดหรือฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝัง เพราะคนที่ฟังเป็นก็จะสามารถคิดใคร่ครวญได้ตรงประเด็น คิดได้อย่างมีเหตุผล และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้ ชวน เพชรแก้ว (2522: 86) ยังกล่าวถึงการฟังอีกว่า

ผู้ฟังจะต้องมีการเลือกเห็นหรือปฏิเสธข้อมูลที่คลาดเคลื่อน สามารถห้วงสารที่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง สิ่งใดขาดการไตร่ตรองก็ตัดประเด็นไปเสีย เลือกหาสิ่งที่เป็นไปได้เอาไว้ โดยพร้อมที่จะเสนอเหตุผลสนับสนุนการยอมรับและการโต้แย้งประเด็นที่ขัดแย้งหรือไม่เห็นด้วยอย่างสม เหตุสมผล สิ่งเหล่านี้เป็นกิจกรรมการใช้ภาษาซึ่งล้วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้ เกิดลักษณะของคนที่แก้ปัญหาเป็นตามผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มที่ควรเป็นในปีพุทธศักราช 2538 หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษาคควรจะเห็นความสำคัญของการอบรมสัมมนาครูให้เข้าใจเทคนิคกระบวนการ เรียนการสอนที่มุ่งเน้น เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ักเรียน
2. หน่วยงานที่ผลิตครูควรจัดหลักสูตรใหญ่ที่ วิชาวิชาชีพครูให้เข้าใจบทบาทของคนที่ผลิตครูพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ักเรียน พร้อมทั้งมีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม
3. รัฐบาลควรปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยให้เหมาะสม เพื่อค่านิยมในเรื่องการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่คำนึงแต่ด้านวิชาการ ทำให้ครูมุ่งสอนแต่เนื้อหา กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่มีน้อย ควรหาวิธีการคัดเลือกโดยพิจารณาจากประสบการณ์ความสามารถ ปฏิภาณไหวพริบ จะทำให้สามารถคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมในแต่ละภาค วิชาเข้าไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
4. กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยทั้งนอกและในห้องเรียนล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ ดังนั้นครูควรพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ไม่ควรมุ่งค้ำบิให้นักเรียนทำ แต่ควรพยายามหาสิ่งจูงใจที่เหมาะสมและมีคุณค่าทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรม โดยความสมัครใจ
5. ควรมีการผลิตตำรา คู่มือครูภาษาไทย ที่จะสามารถช่วยให้ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ักเรียน โดยอาจจะเขียน

วัตถุประสงค์ซึ่งพฤติกรรมควบคู่ไปกับเนื้อหาในหลักสูตร กรมวิชาการสนับสนุนและตั้งรางวัลให้แก่ครูที่เขียนตำรา หรือคู่มือทางค่านนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะได้นำสื่อวีซีดีเหล่านั้นมาสามารถนำไปใช้ได้โดยสะดวกและเป็นขั้นตอน

6. ควรมีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สามารถช่วยในเรื่องการฝึกทักษะการใช้ภาษาเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และควรมุ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

7. การวัดการประเมินผลควรมีการวัดการประเมินผลด้านความสามารถในการใช้ภาษาและทักษะการแก้ปัญหาควบคู่กันไป

8. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในระดับอื่น ๆ ด้วย

9. ควรมีการศึกษาวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอื่นนอกจากวิชาภาษาไทย

10. ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีการหมุนเวียนเปลี่ยนระดับชั้น โดยให้สอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสลับกันไป เพื่อจะได้สัมผัสกับสภาพที่แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรม และตัวผู้เรียน เพื่อเกิดประสบการณ์ในการสอนอย่างกว้างขวาง ไม่ควรสอนชั้นใดชั้นหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้ขาดความกระตือรือร้น อาจมีความชำนาญในชั้นใดชั้นหนึ่ง แต่อาจแคบเกินไป ในกรณีเป็นครูภาษาไทยแล้วควรมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย